**WWF**
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
info@wwf.fi
wwf.fi • panda.org

Puolustusvaliokunta

**Asia: WWF Suomen lausunto ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon**
Viite: VNS 3/2024 vp Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

WWF Suomi kiittää mahdollisuudesta kommentoida ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa sekä esittää näkemyksiä näistä teemoista. Ilmasto- ja ympäristökysymykset linkittyvät myös puolustuspolitiikkaan ja Suomen turvallisuuteen.

**WWF pitää erinomaisena että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa mainitaan selkeästi planetaarinen kolmoiskriisi, ilmastonmuutos, luontokato ja saastuminen, sillä useat tutkimukset osoittavat ilmastonmuutoksen ja luonnon köyhtymisen moninkertaistavan turvallisuusriskejä.** Ilmasto- ja ympäristökysymykset näkyvät vahvasti ja monipuolisesti selonteossa. Tämä antaa erinomaisen pohjan Suomelle jatkaa kansainvälistä yhteistyötä näiden teemojen perusteella. Lisäksi tämä tukee Suomen maakuvaa, jossa luonto ja kestävyys ovat vahvimpien elementtien joukossa.

WWF haluaa kuitenkin nostaa tässä yhteydessä esille huolen, joka koskee kansainvälisiä taloussuhteita ja kehitysyhteistyötä koskevaa selontekoa. Kehitys- ja kauppapolitiikka ovat tärkeitä elementtejä ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa, ja niiden tulisi tukea linjaamme lisäten näin uskottavuuttamme ulko- ja turvallisuuspoliittisissa teemoissa. WWF:n mielestä kansainvälisiä taloussuhteita ja kehityspolitiikkaa koskeva selonteko ei huomioi riittävästi ympäristöä, vaikka ilmastonmuutos onkin mainittu yhtenä tavoitteista.

Myös kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaukset uhkaavat Suomen uskottavuutta kehityspolitiikassa, ja sitä kautta myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Kehitysyhteistyörahoituksella on merkittävä rooli globaalissa turvallisuuspolitiikassa, koska sillä voidaan lisätä vakautta ja esimerkiksi ilmastokriiseihin varautumista kehittyvissä maissa.

Nato-jäsenyyden myötä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on tapahtunut muutoksia. Suomen tulisi pian mahdollistaa laaja-alainen yhteiskunnallinen kuuleminen ja osallistaminen Nato-jäsenyyteen liittyen, koska se koskee yhteiskunnan eri aloja ja toimijoita.

Alla muutamia nostoja ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta sekä WWF:n kommentteja niitä koskien.

- **Ilmastonmuutoksen ja luontokadon turvallisuusvaikutukset nousevat selonteossa hyvin esille, joskin paikoin tekstistä puuttuu kiireen tuntu**.
    - WWF katsoo, että hyvinvoiva luonto on hyvinvointimme ja taloutemme perusta, mutta myös keskeinen turvallisuuteen ja vakauteen vaikuttava tekijä. Koska yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätavoitteista on taata suomalaisten hyvinvointi ja turvallisuus, on hyvä, että ilmastonmuutos ja luontokato sekä niiden aiheuttamat turvallisuusuhat on tekstissä nostettu esiin.
    - Toimilla luonnon ja ilmaston eteen on kiire, sillä ilmastonmuutos ja luontokato etenevät voimakasta vauhtia. Selonteossa nostetaan esiin esimerkiksi se, että 1,5 asteen lämpeneminen on merkittävä riski ihmiskunnalle ja ekosysteemeille, mutta ei sitä, että raja on jo rikottu vuoden mittaisella jaksolla. Mitä pidemmälle esimerkiksi ilmastokriisi etenee, sitä vakavammat vaikutukset ovat kaiken hyvinvointimme perustalle, luonnolle.
    - Keskeisenä kysymyksenä voidaan nostaa esiin myös riittävä rahoitus kansainvälisten ilmasto- ja ympäristösopimusten toimeenpanemiselle, jota uhkaavat nyt tehdyt merkittävät leikkaukset Suomen kehitysyhteistyövaroihin. Ilmasto- ja ympäristösopimukset voidaan nähdä keskeisinä myös globaalin rauhan ja vakauden kannalta, sillä niiden avulla suojellaan perustarpeita täyttävää luontoa sekä elämän perusedellytyksiä. Kehitysyhteistyövaroilla Suomi on aiemmin pystynyt tukemaan tätä vakautta.
- WWF näkee hyvänä, että **ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa nostetaan esiin ekologinen kestävyys yhtenä laajan turvallisuuden osista.**
    - Ekologinen kestävyys linkittyy vahvasti resilienssiin ja huoltovarmuuteen. Selonteossa nostetaan esiin tästä näkökulmasta muun muassa ruuantuotanto sekä energiahuollon turvaaminen edistämällä puhdasta siirtymää. WWF katsoo kuitenkin, että resilienssin ja huoltovarmuuden kannalta on tärkeää tarkastella Suomen ekologista jalanjälkeä. Ekologinen jalanjälki kuvaa luonnonvarojen kulutusta ja siitä aiheutuvaa painetta maapallon kantokyvylle. Usein huoltovarmuus ymmärretään nykyisen tasoisen ylikulutuksen ylläpitämiseen tarvittavan resurssihuollon turvaamisena, mutta lopulta ainoastaan maapallon rajojen mukainen yhteiskunta on huoltovarma. Nostot koskien muun muassa ruuantuotantoa ja energiahuoltoa ovat siis hyviä, mutta jalanjälkeä koskeva ajattelu puuttuu selonteosta.
    - Selonteossa nostetaan esiin myös se, että Suomi edistää resilienssiä EU:ssa ja Natossa. WWF Suomi näkee tärkeänä, että tässä työssä nostetaan esiin ilmastonmuutoksen ja luontokadon keskeiset vaikutukset yhteiskuntien resilienssille.

- **Ilmastonmuutos ja luontokato vaikuttavat Suomen turvallisuuteen sekä suoraan että välillisesti. Suomessa selkeä suora vaikutus näkyy arktisella alueella.**
    - On hyvä, että tämä näkökulma nousee esiin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa. Suomessa on luontevaa korostaa arktista aluetta, joka lämpenee moninkertaisesti muuta maailmaa nopeammin. Ilmastonmuutos esimerkiksi paitsi uhkaa arktisen alueen luontoa, muodostaa se myös uhkia turvallisuudelle. Arktisen alueen luonnonvaroihin, kuten öljyyn ja kaasuun, on jäiden sulaessa entistä helpompi päästä käsiksi, ja niiden käyttö kiihdyttää ilmastonmuutosta entisestään. Useat maat ovat ilmoittaneet halustaan hyödyntää alueen luonnonvaroja, ja jatkossa alueella on myös selkeä sotilaallinen jännite. Ilmastotoimia osana arktisen alueen turvallisuutta tulisi korostaa selonteossa nykyistä enemmän.
- Ilmastonmuutos ja luontokato muovaavat geopoliittista ympäristöä Naton alueella. On hyvä, että selonteossa todetaan **Suomen edistävän Naton ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksia koskevaa työtä ilmastonmuutokseen liittyvien turvallisuusuhkien tunnistamiseksi ja hallitsemiseksi.**
    - Suomella on teemasta osaamista, jota kannattaa edistää myös Nato-kontekstissa. Naton oma tavoite on, että se on tulevaisuudessa maailman johtava organisaatio siinä, mitä tulee ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutusten tunnistamiseen ja hallitsemiseen. Selonteossa ei kuitenkaan nouse esiin se, miten Suomi tätä työtä edistää. Toivomme, että Nato-keskustelua tullaan tulevaisuudessa avaamaan myös kansalaisyhteiskunnan suuntaan, jotta mahdollistetaan dialogi sekä osaamisen jakaminen monipuolistuvista turvallisuusuhista.
    - Nato on arvioinut, että tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen ja luonnonkatastrofien myötä yhä suurempi osa liittokunnan toiminnasta tulee linkittymään humanitaariseen apuun. Nato-jäsenenä myös Suomen tulee varautua tähän. Luonnonkatastrofit ja sään ääri-ilmiöt koskevat monia Nato-maita, myös Suomessa ja lähialueella.
    - Ilmastonmuutos voi aiheuttaa konkreettisia uhkia myös sotilaalliselle toiminnalle sekä siihen osallistuville ihmisille, esimerkiksi Natossa. Sään ääri-ilmiöt, kuten helteet tai tulvat, voivat vaikeuttaa operaatioiden toimintaa. Tilanne on nostettu esiin Naton lisäksi myös YK:ssa, jossa rauhanturvaoperaatiosta vastaava apulaispääsihteeri Jean-Pierre Lacroix on nostanut esiin sen, miten ympäristön pilaantuminen ja sään ääri-ilmiöt ovat haastaneet YK-missioiden kyvyn toteuttaa toimintojaan.
- Suomen turvallisuudelle keskeisessä roolissa on sisäinen koheesio ja maan yhtenäisyys – syvät jakolinjat tarjoavat maaperää informaatiovaikuttamiselle ja muille epävakauttaville toimille. Ilmastonmuutos ja luontokato vaikuttavat joidenkin elämiin ja elinkeinoihin toisia enemmän, globaalisti ja Suomessa. Kansainvälisellä tasolla ilmastonmuutoksen eteneminen ja polarisaatio näkyvät esimerkiksi siinä, miten luonnonkatastrofeilta suojaudutaan: varakkailla on tähän varaa, jolloin katastrofit kasautuvat valmiiksi huonommassa asemassa

olevien päälle. Tämä voi syventää kansainvälisellä tasolla kuiluja yhä entisestään. Suomesta puhuttaessa on hyödyllistä nostaa esiin erityisesti puhdas siirtymä, joka vaatii muutoksia tietyille aloille**. Puhtaan siirtymän edistäminen on ehdottoman tärkeää maamme turvallisuuden ja resilienssin kannalta, mutta siirtymä on tehtävä oikeudenmukaisella tavalla.** Näin voimme ehkäistä myös syviä, kansallisia kuiluja.

**Ilmastomuutoksen ja luontopolitiikan linkit turvallisuuspolitiikkaan**

Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja turvallisuuden yhteen linkittymistä puhutaan kansainvälisellä tasolla yhä enemmän. WWF käyttää termiä ”Nature-Security Nexus” kuvaamaan tilannetta, jossa ilmastonmuutos ja luontokato kasvattavat konfliktien riskiä sekä heikentävät resilienssiä, mutta samalla konfliktit ja hauraus vahingoittavat luontoa. Vahinko luonnolle voi näkyä esimerkiksi sodan aiheuttamina ympäristötuhoina tai esimerkiksi kasvaneena ympäristörikollisuutena.

Luontokato voi vaikuttaa konflikteihin esimerkiksi niin, että luonnonvarojen (kuten veden, ravinnon ja viljelykelpoisen maan) hupeneminen johtaa niistä käytävään kiistaan. YK:n ympäristöjärjestö UNEP on arvioinut, että 40 prosenttia maiden sisäisistä konflikteista linkittyi luonnonvaroihin. Yhteys luonnonvaroihin myös kaksinkertaistaa riskin sille, että konflikti uusiutuu viiden vuoden sisällä. Ilmastonmuutos ja luontokato voivat vaikuttaa turvallisuuteen siten, että elinolosuhteiden muuttuessa haastaviksi ja perustarpeita tarjoavan luonnon köyhtyessä syntyy muuttoliikettä, joka hallitsemattomana voi aiheuttaa epävakautta maiden sisällä ja välillä.

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon turvallisuusriskit eivät rajoitu kuitenkaan tähän. Ne voivat aiheuttaa yleisemmin epävakautta sekä uhata maiden resilienssiä. Ilmastonmuutos ja luontokato uhkaavat myös taloutta, joka kietoutuu ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan yhä voimakkaammin. Maailman talousfoorumi nosti tänäkin vuonna ilmastoon ja luontoon liittyviä teemoja korkeimmille sijoille koskien keskeisimpiä riskejä liiketoiminnalle 10 vuoden aikatähtäimellä.

Helsingissä 27.9.2024


Jari Luukkonen
Pääsihteeri

Anne Tarvainen
Ohjelmajohtaja, kansainvälinen ohjelma

Lisätietoja: Anne Tarvainen, Anne.Tarvainen@wwf.fi, 0407568326